

ΑΝΤΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

● Του Γιώργου Πέτρου

Ψυχολόγου- Λειτουργού Κέντρου Κοινωνικής και Πνευματικής Στήριξης Ιεράς Μονής Κύκκου

Τι είναι αντικοινωνική συμπεριφορά;

Αντικοινωνική συμπεριφορά είναι η κοινή ονομασία που χρησιμοποιείται για να περιγράψει γεγονότα ή ενέργειες που προκαλούν βλάβη ή επηρεάζουν την ποιότητα της ζωής των ανθρώπων στην κοινότητα.

Η αντικοινωνική συμπεριφορά καλύπτει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων από γκράφιτι, που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ, σκουπίδια και εγκαταλεημένα αυτοκίνητα, αδυσώπητο θόρυβο ενοχλητικών γειτόνων και εκφοβισμούς. Είναι κάθε μορφή επαναλαμβανόμενων συμπεριφορών που πιθανό να προκαλέσουν βλάβες, ή παρενόχληση, ή κίνδυνο, και συχνά γίνεται από άτομα που ζουν κοντά σε μας.

Η αντικοινωνική συμπεριφορά εκφράζεται με τα ακόλουθα:

- θόρυβο, όπως δυνατή μουσική

- λεκτική βία ή παρενόχληση, εκφοβισμό, απειλητική συμπεριφορά
  - περιστατικά μίσους
  - βανδαλισμούς και υλικές ζημιές
  - όχληση από οχήματα, συμπεριλαμβανομένων των μοτοσικλετών
  - χρήση ναρκωτικών και αντιμετώπιση των παρενεργειών τους
  - διαταραχές που συνδέονται με το αλκοόλ
  - ενδοοικογενειακή κακοποίηση ή βία
  - σωματική βία (που δεν είναι ενδοοικογενειακή)
  - σκουπίδια, με ανεξέλεγκτη απόρριψή τους
  - όχληση, από κήπους και φράκτες
  - κατάχρηση του δημόσιου χώρου, πορνεία, σεξουαλικές πράξεις του πεζοδρομίου
  - άλλες εγκληματικές συμπεριφορές που δεν περιλαμβάνονται στις ανωτέρω κατηγορίες
- Παράγοντες κινδύνου για την αντικοινωνική συμπεριφορά

Επιμέρους παράγοντες:

Αρκετά εγγενή χαρακτηριστικά και χαρακτηριστικά που συνδέονται με την προσωπικότητα, την ιδιοσυγκρασία και τη γνωσιακή ικανότητα έχουν αναγνωριστεί ως παράγοντες κινδύνου που οδηγούν σε παραβατική συμπεριφορά. Τα παιδιά με αυτή τη συμπεριφορά δεν πρέπει να τα καταδικάζουμε, αλλά να τα κάνουμε πιο ευαίσθητα σε άλλους κινδύνους στο περιβάλλον. Επιπλέον, αρκετοί παράγοντες εκτός από εγγενή χαρακτηριστικά, είναι γνωστό ότι

θα εξέθεταν το άτομο σε κίνδυνο.

Παράγοντες Οικογένειας / κοινότητας / κοινωνικοί παράγοντες κινδύνου.

Οικογενειακά χαρακτηριστικά, καθώς και η κοινότητα και οι κοινωνικοί παράγοντες, μπορεί να αυξάνουν τον κίνδυνο για αντικοινωνική συμπεριφορά.

Παράγοντες σχολείου που σχετίζονται με παράγοντες κινδύνου.

Μια σειρά από παράγοντες του σχολείου μπορεί να συνδεθεί με παραβατική συμπεριφορά.

Παράγοντες κινδύνου για αντικοινωνική συμπεριφορά

● Ατομική αδυναμία ενός ατόμου να υιοθετήσει μια προοπτική του χρόνου και να υπολογίσει τις μελλοντικές συνέπειες της συμπεριφοράς. Αδυναμία του να αυτορυθμίσει τα συναισθήματα ιδίως την ιδιοσυγκρασία του. Προδιάθεση για επιθετική συμπεριφορά. Χαμηλό επίπεδο επάρκειας ή νοημοσύνης. Έκθεση στη βία και την κακοποίηση (είτε ως θύμα ή μάρτυρας). Αποξένωση. Ανυποταξία. Σύνδεση με αποκλίνουσες ομάδες. Ευνοϊκή στάση προς την αποκλίνουσα συμπεριφορά. Αλκοόλ και ναρκωτικά και έγκαιρη εμφάνιση του προβλήματος, ή επιθετική συμπεριφορά.

Παράγοντας Οικογένεια / Κοινωνική οικονομική ένδεια και ανεργία που περιορίζουν την πρόσβαση σε τροφή, στέγαση, μεταφορά, υγειονομική περίθαλψη, κ.λπ. Γονικό ιστορικό της αποκλίνουσας συμπεριφοράς. Ευνοϊκό ιστορικό οικογένειας / κοινότητας, στάση απέναντι σε αποκλίνουσα συμπεριφορά. Σκληρή πειθαρχία. Κακή γονική ή / και κοινοτική εποπτεία και παρακολούθηση. Χαμηλή γονική εκπαίδευση (ιδιαίτερα της μητέρας). Οικο-

γενειακές συγκρούσεις, ανικανότητα για φροντίδα που οδηγεί στην απομάκρυνση του παιδιού, κακή σύνδεση μεταξύ παιδιού και οικογένειας, χαμηλή συμμετοχή σε κοινοτικές εκδηλώσεις, απουσία μητρική από το σχολείο, χαμηλό ποσοστό συμμετοχής των κατοίκων στα κοινά, υψηλά ποσοστά βίας και βανδαλισμού, γονικός αλκοολισμός, κοινωνική αποξένωση, εμπόριο ναρκωτικών και όπλων και έκθεση στη βία συμπεριλαμβανομένης της βίας στο σπίτι, την κοινότητα και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Πρόληψη

Ελκυστικό και δομημένο περιβάλλον που προάγει την πρόληψη είναι το σπίτι. Πιστεύεται ότι αυτό είναι η καλύτερη άμυνα κατά των προβλημάτων κοινωνικής συμπεριφοράς. Παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες ή / και δυσκολίες στο σχολείο θα πρέπει να λάβουν την κατάλληλη ακαδημαϊκή παρέμβαση. Η αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων φαίνεται να βοηθά στην πρόληψη της απογοήτευσης και τη χαμηλή αυτοεκτίμηση που μπορεί να οδηγήσουν σε αντικοινωνικά θέματα αργότερα.

Πρόγνωση

Η έγκαιρη και εντατική παρέμβαση είναι η καλύτερη ελπίδα για τα παιδιά που παρουσιάζουν συμπεριφορές αντικοινωνικές. Για τα άτομα που μεγαλώνουν σε ενήλικες με αντικοινωνική διαταραχή της προσωπικότητας, η πρόγνωση δεν είναι πολλά υποσχόμενη. Η κατάσταση είναι δύσκολο να αντιμετωπιστεί και τείνει να χρειάζεται χρόνια. Παρόλο που υπάρχουν διαθέσιμα φάρμακα που θα μπορούσαν να δαμάσουν μερικά από τα συμπτώματα της αντικοινωνικής διαταραχής της προσωπικότητας, η χρήση ναρκωτικών εμποδίζει την ευρεία χρήση των φαρμάκων αυτών. Η πιο επιτυχημένη θεραπεία είναι τα προγράμματα μακράς διάρκειας, που είναι δομημένες ρυθμίσεις στις οποίες ο ασθενής συστηματικά κερδίζει προνόμια όπως αυτός ή αυτή τροποποιούν τη συμπεριφορά τους.

Θεραπεία

Οι πιο σημαντικοί στόχοι της επεξεργασίας της αντικοινωνικής συμπεριφοράς είναι η μέτρηση και η περιγραφή της ατομικής συμπεριφοράς του παιδιού ή εφήβου που έχουν πραγματικό πρόβλημα συμπεριφοράς και η διδαχή των θετικών συμπεριφορών που πρέπει να θεσπιστούν. Σε σοβαρές περιπτώσεις, το φάρμακο θα χορηγείται για τον έλεγχο της συμπεριφοράς, αλλά δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως υποκατάστατο της θεραπείας. Ένα παιδί που έχει εμπειρίες εκρηκτικής οργής μπορεί να ανταποκριθεί καλά στη φαρμακευτική αγωγή. Στην ιδανική περίπτωση, μια διεπιστημονική ομάδα εκπαιδευτικών, κοινωνικών λειτουργών και συμβούλων προσανατολισμού θα συνεργαστεί με τους γονείς ή φροντιστές για να βοηθήσει το παιδί σε όλες τις πτυχές της ζωής του: σπίτι, σχολείο, εργασία, και κοινωνικά πλαίσια. Σε πολλές περιπτώσεις, οι ίδιοι οι γονείς χρειάζονται εντατική εκπαίδευση για τη μοντελοποίηση και την ενίσχυση κατάλληλων συμπεριφορών στο παιδί τους, καθώς και την επιβολή πειθαρχίας για την πρόληψη ανάρμοστης συμπεριφοράς.

Υπάρχει ποικιλία μεθόδων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παροχή κοινωνικών δεξιοτήτων κατάρτισης σε διαγνωσμένες ιδιαίτερα αντικοινωνικές διαταραχές. Οι πιο αποτελεσματικές μέθοδοι είναι συστηματικές θεραπείες, οι οποίες εξετάζουν τις ικανότητες επικοινωνίας των μελών της οικογένειας ή μελών ομάδας παιδιών ή εφήβων. Αυτά πιθανότατα λειτουργούν καλύτερα, διότι συνεπάγονται στην πραγματικότητα την ανάπτυξη (ή αποκατάσταση), θετικών σχέσεων μεταξύ του παιδιού ή εφήβου και άλλων ατόμων. Μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στις κοινωνικές δεξιότητες κατάρτισης περιλαμβάνουν μοντελοποίηση ρόλου διορθωτικής ανατροφοδότησης, και συμβολική ενίσχυση των συστημάτων. Ανεξάρτητα από τη μέθοδο που χρησιμοποιείται, το επίπεδο γνωστικής και συναισθηματικής ανάπτυξης

του παιδιού καθορίζει την επιτυχία της θεραπείας. Έφηβοι ικανοί για μάθηση και με δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων, είναι πιο πιθανό να βελτιώσουν τις σχέσεις τους με τους άλλους.

Δυστυχώς, διαταραχές συμπεριφοράς, όπως κυρίως η αντικοινωνική συμπεριφορά, παρουσιάζουν μεγάλη αντίσταση στη θεραπεία. Λίγα όργανα μπορούν να προσφέρουν με διάρκεια και ένταση την πληρότητα των υπηρεσιών που απαιτούνται για την υποστήριξη και την αλλαγή στο όλο σύστημα συμπεριφορά ενός παιδιού. Στις περισσότερες περιπτώσεις, για διάφορους λόγους, η θεραπεία διακόπτεται πολύ πριν την ολοκλήρωσή της. Τα σχολεία είναι συχνά ο πρώτος χώρος που προσφέρεται για αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς. Ειδική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και των συμβούλων δίνει μια καλύτερη ευκαιρία στην πρόβλεψη προγραμμάτων μακροχρόνιας θεραπείας, αν ο φοιτητής είναι στο ίδιο σχολείο για μια περίοδο ετών. Μία μελέτη έδειξε ότι στους νέους ή εφήβους με διαταραχές συμπεριφοράς χρειάστηκαν κατά μέσο όρο εννέα χρόνια θεραπείας από 15 διαφορετικά όργανα. Οι θεραπείες ήταν κατά μέσο όρο κάθε επτά μήνες.

Οικογενειακή θεραπεία. Όμως, η μακροχρόνια αποτελεσματικότητα κάθε μορφής θεραπείας για την αντικοινωνική συμπεριφορά δεν έχει αποδειχθεί. Το γεγονός ότι ομάδες έχουν μια τόσο ισχυρή επιρροή στη συμπεριφορά δείχνει, ότι τα σχολεία που απασχολούν τη συνεργατική μάθηση και την ενσωμάτωση των μαθητών με αντικοινωνικές τακτικές μπορεί να αποδειχθούν πιο ευεργετικά για το αντικοινωνικό παιδί. Επειδή η τάξη είναι ένα φυσικό περιβάλλον, το παιδί που έμαθε δεξιότητες, δεν είναι ανάγκη να μεταφερθεί. Διαιρώντας την τάξη σε ομάδες ανάλογα με τη μορφή των αλληλεπιδράσεων, μαθητών – εκπαιδευτικών, μπορεί ο εκπαιδευτής να δημιουργήσει ευκαιρίες για θετική αλληλεπίδραση μεταξύ των φοιτητών του και άλλων φοιτητών. ■

